

ПОМОГАЈ БОГ

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

8. číslo

Budyšin, awgust 1957

Lětnik 7

Hrono za měsac awgust 1957

„Čłowske džěćo, ja tebję sćelu.“
(Hes. 2, 3)

Tute slowo praji Bóh Knjez starozakońskemu profće. Lud je wotpadnył, wutroby su stwjerdłe, ludžo su njeposlušni. A tola dyrbja nazhonić, zo je profeta mjez nimi, a tón njesmé so jich bojeć, ale ma swój ert wotewrić, njeh posluchaja abo nic.

Tutón profetiski nadawk ma džensa cyrkej w každym ludu. Ja sam tute bibliske rozpominanje pisajo sym runje po puću. Na pućowanjach móžeš wšelake nazhonić, zwjeselace a njezwjeselace. Njezwjeselace je wulki wotpad wot Boha wšudžom, su stwjerdnjene wutroby, je powšitkowna njeposlušnosť, a to tež w křesćanskich krajach. Hakle wčera wječor słyšach zajimawe rozprawy z Italskeje. Italska chce być pobožny kraj. Wopyt kemšow je lépsi hać pola nas. Ale nastróžaca je powšitkowna njesprawnosť. Kak dyrbi cuzy na to hladać, zo jeho njezjebaja, hdyž sebi pjenjezy měni samo na wulkich bankach. hdyž kupuje we wjetších abo mjeńších wobchodach.

Teoretiski a praktiski wotpad wot Boha, njeposlušnosť přećiwo Bohu a stwjerdnjenosć wutrobow je wšudžom wulka. Smy wšitcy z tym wohroženi. A póslana je džensa křesćanska cyrkej kaž tehdom profeta. Jejny profetiski nadawk je, swětej Božu wolu připowědać, njeh słyša abo nic, njeh posluchaja abo nic. Na zwonkownym wuspěchu njeleži.

Hrono za awgust je pak tež napominanje za jednotliwego. Každý křesćan dyrbi wědźeć, zo je wón tež posoł Boži za swět wokoło sebje. Njeje trjeba, zo každý předuje, hakle prawje nic, zo přeco pobožne slowo naložuje a so moraliscy hórši na druhich. Ale z na-

Serbski cyrkwinski dzeń 1957

(Skónćenje)

Jako nas w 2 hodž. zwony znowa wołachu, wjeselachmy so, zo móžachmy připołdņisej horcoće wučeknyć do chłódnego Božeho domu. Po zawodnym kěrļušu nam wosadny farar Albert předstaji Malešansku wosadu a Boži dom. Před nimale 250 lětami (1716) bu tutón natwarjeny. Stary bu z wohenjom zničeny. Z wulkej lubosću je wosada nowy natwarila. W léće 1913 dósta nowu wěžu a bu 1951 nutřka dospołnje ponowjeny. Z léta 1600 mamy přenje powěsće Malešanskeje wosady. Hać do džensnišeho dnja su wosadže 25 duchownych slůžili, mjez nimi wšem Serbam derje znaći Šerach, Mírozak a Mikela.

Dale přednošowaše knjez farar Šolta-Rakečanski, a to wo ekumeniskim džele ewangelskich cyrkwjow. W duchu dowjedže nas z małeje wosady do dalokeho swěta. Słyšachmy wo žiwjenju a hibanju křesćanskich cyrkwjow po wšem swěće a wo prócowanju tak mjenowanych mlódych cyrkwjow w Africe a Indiskej. Słyšachmy wo wulkich swětowych zeńdženjach křesćanskich cyrkwjow: 1955 w Ewanstonje (w Americe), Lutherska konferenca wšěch afrikanskich cyrkwjow w Marangu 1955 a schadžowanje ewangelskich cyrkwjow Indiskeje w léće 1927 w Madrasu. To je křesćanske bratrowstwo: Wšelake ludy — jena cyrkej; wšelake rasy — jedyn Bóh! Na kóncu přećita oratr Šolta list Serbowki z Ameriki: postrow Lejny Šimanoweje z Hermanec.

Knjez kantor Jenč přednošowaše ze serbskeje zašłosće, wo-

šim cyłym wašnjom a byćom. mamy swój profetiski nadawk dopjelnić. Na to je Bóh Knjez tež tebję a mje pósłał. La.

sebje wo tym, kajke žohnowanje wuchadžeše do serbskich wosadow wot bratrowskeje cyrkweje w Ochranowje a kak su so Serbja džakowni wopokazali za to, štož su dóstali na duchownych kublach z Ochranowa. Dobry přiklad zo to je žiwjenje a skutkowanje šewca Jana Augusta Měrcina z Hrodzišća. W Małym Wjelkowje w ochranowskim duchu wukubłany džěše za misijonara do Labradoru, zo by tam domorodnym Eskimowcam ewangelij předował. Jako so po 5 lětach na dowol domoj wróći, žadaše sebi jeho jendželska admiralita w léće 1850 jako dobreho znajerja rečow Eskimowcow na ekspediciju, na kotrejž běše Měrcin we wšěch čězach, strachach a bédach tołmač, pomocnik, lékar — a dobry duch na lódzi! Na kóncu žiwjenja skutkowaše hišće jako misijonar mjez Hotentotami w Africe.

Na hesło cyrkwinskeho dnja nas hišće raz pokaza farar Lazer-Hodzijski: „Krajo, krajo, krajo, słyš Knjeza slowo!“ Kak husto so namaka w Bibliji napominanje: słyš! Tež nas chce Knjez napominać: słyšće tola! Jenož štož słyši, móže prawje posluchać. Je druhy čezko, posluchać. Přeco zaso mamy wuknyć posluchać, wosebje, hdyž dže wo Bože slowo! Před dwojakej nuzu džensa stejimy: a) čłowjekojo njemóža abo njechadža wjace słyšeć. Jim antena pobračuje. Stóž radijo słyši, wě, kak wažna a nuzna antena je! Naš nadawk je, tajkim čłowjekam wupomhać k tajkej antenje. Pokazajmy jim z dobrym křesćanskim a bratrowskim zadžerženjom a wašnjom prawy puć, zo bychu sami přišli a posluchali! b) My sami wjace njemóžemy na prawe wašnje posluchać a připosluchać! Mamy stajnje přežara nuzne a nimamy doć chwile. Chwile měč za Boha a jeho slowo pak dyrbimy!

Bóh sebi přewjele nježada. Je so scěhowace wuličilo: 70 lět stary čłowjek je w běhu swogeho žiwjenja 24 lět spał, 14 lět džěłał, 8 lět so ze wšelakimi wěcami po

Dupa w Rakecach

džěle zaběrał, 6 lět za blidom sydał, 5 lět z ludźimi wobchadźował, 4 lět je wyše měł za zabawu a rozpróšenje a jenož 5 měsacow (!) je woprował za Boha z tym, zo je kóždy njedželu kemši chodźił a wšědnje domjacu nutrnosć měł! — Bóh sebi woprawdže

wot nas wjele časa nježada. Čim wažniše je jeho napominanje: slyš!

Tola hdže je naša młodžina? Smy docyla na prawym puću? Džemy snano hinaši puć hač naša młodžina? Chcemy so my wobroćić, dotalny puć wopuścić? Nihdy nanihdy! W Božim słowje je nam wutrobne wjesele date. Chcemy so wo to prócować, wšěm, kiž z boka steja, mladym a starým, wutrobu wotewrić za bohatstwo Božeho słowa a jeho wjesele. Njezaccpěwajmy tutoho abo tamneho, chcemy być bratřa poľni wutrobnego zmyslenja, kiž jedyn druhemu dopomha k žiwej wěrje. Na našich cyrkwinskih dnjach zeńdu so Serbja, kiž chcedža lubosć a nic hidu, wěrnosć a nic lžu, swětło a nic čěmnosć! — Wulke wjesele zbudži wozjewjenje, zo je Slepjanska wosada wšěch ewangelskich Serbow přeprosyla na přichodny cyrkwinski džeń do Slepeho!

Z wutrobnym džakom za Malešešansku wosadu, kiž je nas tak přecelnje a luboznje powitała a pohosćowala, a z kěrlušom: „Knježe, słowo swoje krasne . . .“ skónči so lětuši serbski cyrkwinski džeń. Slyšeli smy wjele rjaneho a zdobneho. Dajmy so nětko do džěla, zo by so do serbskeho kraja dale mócnje wołalo: „Krajo,

krajo, krajo, slyš Knjeza słowo!“ a zo bychy so Serbja měli po Knjezowym słowje: „Stož ma wuši, njech slyši!“ Pa.

Knjez farar Wirth-Njeswačidlski méješe doskónčne słowo. Wšelake postrowy čěskich bratrowskich cyrkwjow přečitawši namjetowa, zo by serbski ewangelski cyrkwinski džeń čěskim bratřam z postrowom wotmołwił. — Zwjeselace za nas wšitkich je dobry wopyt našich cyrkwinskih dnjow.

Catharias Šerach
něhduši Malešanski farar

Žiwjenje serbskeho misijonara Handrija Gustava Hetaša

1831 - 1918

(6. pokročowanje)

Jemu bě přeco jasne, zo slyšatej žiwjenje a džělo hromadu. Tuž so staraše, zo by swojim wosadnym džělo wobstarał. Hakle z džělom je žiwjenje hódne, je móžnota data za dalše wuwijanje čłowjeka. Při wšěm swojim socialnym prócowanju džěše jemu wo duše zběžnosć swojich duchownych džěci.

Wosadni dyrbjachy sebi zwonka pola burow, we wulkich městach, při železnicy, haj samo w Transvaalu džělo pytać. Zo by jich wosadze zdžeržal a jich wuchował před spytowanjami, prócowaše so Hetaš, zo by jim džělo w Gnadenthalu samym dał. Zhromadne džělo při zwonkownym natwarjenju dyrbješe wosadnych z misijonarom zwjazac a w nich zajim wubudzić za zhromadne nawdawk. Ale tež při znutřkownym

natwarjenju dyrbjachy domoródnj sobu po swojich mocach pomhać.

Jako přenje džělo dyrbješe so móst přez rěku Zonderend „t. r. bjez kónca“ natwarić. Přetož bjez tutoho mosta běše Gnadenthal jara wotležany. Twarjenje tajkeho mosta běše za misijonara čězki nawdawk, dokelž běše sam swój inženir, swój twarski mištr a dyrbješe so sam wo pjenjezy starać. Twar bě so z Božej pomocu derje dokonjał.

Po mosće přetwari so w léce 1884 šula. A skónčnje zmuži so wosada na nowotwar cyrkwyje. 1887 bě temu 150 lět, zo bě přeni misijonar přišoł do tamneho kraja. Hdyž tutón jubilej hódnje swjećachu a Boží dom bě z pletwami rjenje wupyšeny, kotrehož strašne skaloby wšak so z kwětkami njehodžachu zawodžec, Hetaš swoju wosadu namolwi, zo by sej nowu

cyrkej natwarila. Zwólniwje wosadni skladowachu a započachu 1891 z twarjenjom, kotrež potom tež po wotmyslenju 1893 doskónčichu.

Z tajkim wuspěšnym džělom bě drje sebi naš nan wěstu čěscownosć dobył, ale nalamana dowěra mjez wosadu a misijonarom njebě z tym hišće skrućena. A to drje so njeby tež tak ruče stalo, njebyli čas nuzy jich zaso hromdu přiwjedl.

1882 přijědže parnik do Kapstadtskeho přistawa z jednym na jětra chorým. Zo so tola tu njeby chorosć rozšěrila, dyrbjachy najprjedy wšitcy do kwaranteny, a jich zmachi dyrbjachy so do čista spalić. Tole spaljenje pak njesta so pod dohledom lékařja, ale wěcy přepodachu so čornucej, zo by je zničil. Tomu pak běše jedneho rjaneho wobleka přejara žel, a

sebi jón schowa. Dolho njetraješe a čežka epidemija wudyri mjez indiskimi a čornuchami. Knježerstwo so ze wšej mocu prócowaše, zo by so dalšemu rozšěrjenju chorosće zadžewalo, ale podarmo, dokelž njemějachu čornuchi derjemjenjenych prikaznjow zaňč.

W Gnadenthalu ze starosćemi wobkedžbowachu, kak chorosć postupowaše. Dželačerjam, kotřiž zwonka dželachu, zakazachu, zo njebychu dom přišli. Za wšě pady pak tola hospital natwarichu nadžijejo wšak so, zo jón njebudu trjebač. Po někotrych měsacach pak so tež w Gnadenthalu jewi přeni pad a to pola muža, kotryž bě njedžiwajo wšěch zakazow dom přišol. Dokelž bě pola njeho chorosć jenož z lóčka, móžeše so něšto dnjow tajić. Z tym bě nětko chorosć we wosadze, a bórze tež epidemija wudyri. Natwarjenu chorownju dyrbjachu wužiwać, ale štó měješe chorych wothladač? Na zbože bě tam jedyn, kiž běše jětra hižom poměl. Bórze móžachu jemu wustrowjeni pomhač, ale to pak njedosahaše. Lékar z Caledona, kotrehož běchu misijonarojo skónčnje naprosyc móhli, bližeše so chorym jenož tak daloko, zo móžeše jich dalokowidom (Fernrohr) wobkedžbowač. Z tym so potajkim ničo njehodžeše započec. Tuž dyrbješe znajmjeńša jedyn misijonar zapřimnyć. Naš nan a bratr Fischer so za službu pola chorych dobrowólnje poskićištaj w njehablacej dowěrje na Boži škit. Zo njeby so chorosć dale roznesla, njesmědžeše nchtó do Gnadenthala a tež nchtó z njeho. Tež dželačerjo njemóžachu na svoje dželo jězdzić. Kak pak dyrbjachu sej Gnadenthalscy swój wšedny chléb zaslužic? Štó so stara wo zežiwjenje chorych a zawostajenych zemrětych? Tuž so založi w Gnadenthalu powšitkowna kuchina, z kotrejež dósta kóždy swój wobjed. Za tajke potreby so najprjedy we wosadze zběrka skladowaše z dobrym wunoškom, ale tež burja z wokoliny slachu pjenjezy abo cyrobu darmo. Města Caledon dari wjetšu sumu, samo parlament w Kapstaće pošla sylnu podpjeru. Hdyž skónčnje za pol léta epidemija přesta, měješe Gnadenthal ze dostatych pjenjez hišće wjele wyše. Docyła běchu 236 schorili a z nich běchu 65 zemřeli.

Z woporniwey a starosćiwěj lubosću za čas epidemije bě sej

Hetaš dowěru svojich wosadnych dobył.

Hetašowa starosć běše stajnje, zo by svojim wosadnym doma džěło a z tym chléb wobstaral.

Pišćele w Ketlicach

Jeho přeni plan běše, zo bychu so wosadni z dobywanjom židy zaběrali. Poměry za to běchu w Gnadenthalu jara spomožne a wosada by z teho wěsće dobry wužitk

měla, — — ale čornuchi so tych husancow grawachu. Tež z tutoho plana ničo njebu. Na to spyta Hetaš svojim wosadnym doma jich wšedny chléb dač z plahowanjom chmjela. Wón bě sej na svojim dowolu dobre morawske sadženki chmjela wobstaral. Přenje pospyty slubjachu wulkotne wuspěchi. Tamni piwarcy chmjel chwalachu, a na wustajency dósta Hetašowy chmjel samo myto, ale nadobo so wšo přeměni. Štó bě so stało? Jendzelscy piwarcy, kotřiž piwo do Afriki wuwožowachu, bojachu so wo swoje wiki, a dócpěchu ze svojim kapitalom, zo dyrbješe Hetaš z tutym pospytom přestač. Hišće třeci plan rozważowaše Hetaš za svoju wosadu. Wón chcyše dač svojim wosadnym ricinus plahowač, zo by so z tuteje rostliny woliw dobył. By-li Hetaš třebny kapital dóstał, by so plan derje realizowač hodžał, ale jemu spřeceleny překupc jemu praješe: „Kapital mohł ja Wam dač, knjez Hetašo, ale Wy sće stary a hdže je Waš naslědnik, hdyž Wy wjace njebudžeće móc? Waše plany su dobre, byšće-li jeno 20 lět mlódsi byli!“ Tuž dyrbješe starosćiwěj Hetaš tež tutón plan spuščic.

(Přichodnje dale.)

**Woltar
a kěłka
w Lubušu
(Wojerowski
wokrjes)**

Po Albert Schweitzerowym příkladže

Amerikanski lékař je po příkladže Alberta Schweitzera we wotležanym džělu kupy Haiti chorownju založil. Před něšto lětami bě tutón muž rozprawu wo Schweitzeru a jeho skutku čítal. To jeho pohnu. swojeho posla do Lambarane w Africe poslać. Po tutej powěsći so rozsudži, ze 37 lětami hišće na lékařstwo studować. Jeho žena je so za sotru dała wukublać. Po swojim študiju chcyše chudym ludžom na kupje Haiti slůžić. W jeho chorowni skutkuja hišće štyrjo druzy lékařrjo. Při spočatku jeho skutkowańja posla jemu Albert Schweitzer zbožopřea.

(Die Christenlehre.)

Z prawoslawnych cyrkwjow

Z rozprawow wo prawoslawnych cyrkwjach w Serbiskej, w Bolharskej, w Rumunskej a w Sowjetskej zhonimy, zo su najwjetše prawoslawne klóštry džensa w Rumunskej. Rumunská ma tež jako jenički tutych krajow teologiskej seminaraj za mniški (nony). W Rumunskej je tuchwiu 520 mniškow, w Serbiskej 38, w Bolharskej 30 a w Sowjetskej 260. Rumunski patriarch je jako založer klóštrow znaty. Tam je nětkle 7000 mnichow. Bukarest ma tež najwjace prawoslawnych cyrkwjow, mje-

nujce 300. W Sofiji je jich 39, w Moskwje 55. Beograd ma džensa 12 cyrkwjow, wokoło lěta 1900 měješe jenož 5. Rumunská cyrkej ma tež mjez tutymi cyrkwjemi najwjace literatury.

(Zeichen der Zeit.)

Bart. Z knjezom fararjom Renčom, kiž bě ducy z kublanskeho tydženja serbskich fararjow čezko znjezbožil, je so, Bohu budž džak, zaso tak daloko polěpšilo, zo budže móc swoje zastojnske džělo w blišim času zaso wukonjeć.

Njeswaćidlo. Da-li Bóh, chcemy swój žnjowy džakny swjedžen na 10. njedželi po swj. Trojicy (25. 8.) woswjećić a při tym zaso swoje žnjowe dary hromadzić za cyrkwinske domy w Drježdžanach.

Njeswaćidlo. 6. njedželu po swjatej Trojicy (28. julija) bě za nas wuznamna z lubym ekumeniskim wopytom. Knjez senior (tak wjele kaž superintendent) Lanštjak-Praski přédowaše na serbskich kemšach česce. přédowanje přeloži wosadny farar do serbskeho, a na němskich kemšach

němsce. Tekst jeho přédowanja bě: Lubosć Chrystusowa nas nući (2. Kor. 5,14). Přédar nam z wutrobnymi slowami wukladowaše wašnje křesćijanskeje lubosće, kotraž pyta puć k blišemu. Tak je so wón hižom dołho wjeselil jako Čech a ewangelski křesćijan móc k nam Serbam přińć. Wón nas z hnutej wutrobu napominaše, zo bychmy tola swoju serbsku rěč zańć měli, kotraž je dar a nadawk wot Boha sameho. To tola njeje připadnje, zo je so serbska rěč tak dołho tu we Lužicy wuchowala. W tym je tola Bóh swoje mysle měl. Stóž ma Boha lubo, tón tež česći swój lud. Wón při tym pokazowaše na čezke přescěhowanja w Slowakskej. Tam Madžarojo ze surowosću spytachu slowakski lud wutupić, ale ewangelscy běchu mjez ludom najswěrniji a njedziwajce wšěch nuzow a woporow wuchowachu sej swoju rěč a narodnosć. W Čechach bě so pod rakuskim knježerstwom česka rěč nimale dočista minyla a tam běše potom ewangelski přeložk Biblije čitanka za česki lud, po kotrejž zaso swoju maćernu rěč wuknješe. Ze wšěch jeho slowow klinčeše nadžija: kaž su so Slowakojo a Češa zaso zhrabali z narodneje womory. tak móža tež Serbja so znowa skrućić a swoju rěči sebi zachować. Hdy bychy jenož křesćijenjo prawje swěrnji byli.

Chrystusowa lubosć nas nući, zo bychmy wšě mjezy njepřecelstwa přewinyli. Češa njemóža zabyć wšě hróžbosće, kotraž so tam stachu pod němskim knježstwom, ale sprawnje chcedža spytać, zo bychy so zaso nawjazowale dobre styki mjez ludomaj.

Chrystusowa lubosć, to njerěka zwoprědka, zo mamy my jeho lubo, ale zo je Chrystus nas lubował wostajiwši swoje žiwjenje za nas. Chrystus je nas wukupil a nas wuswobodil, zo móžemy prawje lubować.

Serbscy a němscy wosadni su lubemu hosćej za jeho službu wutrobnje džakowni.

Kak je knjez senior Lanštjak po Serbach pućował, kak je so z nami rudžil a so z nami radoval, kak je nas napominal a nas troštował, wo tym chcemy přichodnje hišće wjele pisac. W.

Lupoj